

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

คู่มือรหัสยาแผนไทย

24 หลัก

สำหรับหน่วยบริการ
สาธารณสุขของรัฐ

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

คู่มือรหัสยาแผนไทย 24 หลัก สำหรับหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568

คู่มือ รหস্যาแผนไทย 24 หลัก สำหรับหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ

ISBN : 978-616-11-54219

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สมฤกษ์ จีงสมาน
นายแพทย์เทวัญ ชานีรัตน์
นายสมศักดิ์ กริชัย

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

บรรณาธิการ

ดร.รัชนี จันทรเกษ
นางสาวธริตา จันทรหอม

ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สถาบันการแพทย์แผนไทย

กองบรรณาธิการ

นางมาลา สร้อยสำโรง
นางอัจฉรา เชียงทอง
นางสาวปพิชญา แนนกลาง
นางสาววัชรภรณ์ มณีศุภโชค

รองผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
รองผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
แพทย์แผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย

จัดทำโดย

กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

ฉบับปรับปรุง : มีนาคม 2568

จำนวน : 2,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด

คำนำ

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้จัดทำคู่มือรหัสยาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข มาตั้งแต่ปี 2551 และในปี 2568 สถาบันการแพทย์แผนไทย เห็นควรปรับปรุงคู่มือรหัสยาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข เพื่อให้มีรูปแบบยาที่เหมาะสมทันสมัย และสามารถเพิ่มรูปแบบรายการยาสมุนไพรชนิดใหม่ๆ ที่ถูกค้นพบหรือพัฒนาขึ้นมา รวมถึงตำรับยาที่ได้รับ ความนิยมมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย การปรับปรุงคู่มือยังเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร และการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือรหัสยาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทุกแห่ง เนื่องจากเป็นรหัสมาตรฐานที่ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ร่วมกันได้ ทำให้การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับยาสมุนไพรระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรในระดับประเทศได้

(นายสมฤกษ์ จิงสมาน)

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กิตติกรรมประกาศ

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ขอขอบพระคุณ นางสาวไพทิพย์ เหลืองเรืองรอง ข้าราชการบำนาญ สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นอย่างสูงที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและจัดทำคู่มือหัตถยาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาล และหน่วยบริการสาธารณสุขมาโดยตลอด ทั้งการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูล การออกรหัสทำงาน และในครั้งนี่ยังเป็นกำลังสำคัญในการจัดทำข้อมูลรูปแบบยาที่มีการเสนอเพิ่มในหัตถยาแผนไทย 24 หลัก ทั้งในส่วนของคำนิยาม และการคำนวณขนาดความแรงของรูปแบบยา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาระบบยาแผนไทยให้มีมาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลให้คู่มือหัตถยาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขนั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สถาบันการแพทย์แผนไทย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
หลักเกณฑ์การออกฤทธิ์ยาแผนไทย	2
โครงสร้างรหস্যยาแผนไทย	4
ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย	13
การคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทย	17
บัญชีข้อมูลยาและรหস্যมาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (TTMT)	25
ข้อมูลรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก	26
ภาคผนวก	29
1. ขั้นตอนการกำหนดรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก	31
2. แผนผัง การกำหนดรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก	34
3. แบบฟอร์มการขอรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก	35
4. แนวปฏิบัติการผลิตยาปรุงเฉพาะราย	36
5. ข้อมูลสำหรับบันทึกที่มาของตำรับยาแผนไทยและสรรพคุณ ตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย	37
6. คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนารหস্যมาตรฐานยา และคำสั่งแต่งตั้ง คณะทำงานพัฒนารหস্যมาตรฐานยาเพิ่มเติม	46
เอกสารอ้างอิง	50

บทนำ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยสถาบันการแพทย์แผนไทย ได้ดำเนินการจัดทำรหস্যแผนไทยที่ใช้ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เพื่อบริหารจัดการยาสมุนไพรที่มีในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงเป็นรหস্যที่ทุกหน่วยงานสามารถนำไปอ้างอิง เชื่อมโยง และพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้างรหস্যจะแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน คือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต โดยมีความหมายดังนี้

หลักที่ 1	ประเภทของยา กำหนดให้ใช้เลข 4 หมายถึง ยาแผนไทย
หลักที่ 2 - 11	ตัวยาสำคัญ (10 หลัก)
หลักที่ 2	ประเภทตำรับยา (1 หลัก)
	1 ยาเดี่ยว
	2 ยาตำรับ
หลักที่ 3 - 11	รหস্যตัวยาสำคัญของยาแผนไทยตามลำดับ
หลักที่ 12 - 16	ขนาดความแรง (5 หลัก)
หลักที่ 12	กำหนดให้ใช้เลข 9 หมายถึง ขนาดความแรงของยาแผนไทย
หลักที่ 13	กลุ่มยาแผนไทยตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด
หลักที่ 14 - 16	ขนาดความแรงของยาแผนไทยตามน้ำหนัก หรือความเข้มข้น ของสารละลายที่บรรจุ ซึ่งผู้ผลิตจะต้องบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริงของน้ำหนัก
หลักที่ 17 - 19	รูปแบบยาแผนไทย (3 หลัก)
หลักที่ 20 - 24	ผู้ผลิต (5 หลัก)

และเพื่อให้สามารถพัฒนารหস্যแผนไทยต่อไปได้ จึงได้เพิ่มข้อมูลสำหรับบันทึกที่มาของตำรับยาและสรรพคุณของยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยของรายการยาแต่ละรายการไว้เป็นข้อมูลของหน่วยงานตามความเหมาะสม อีก 7 หลัก (หลักที่ 25 - 31) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจึงร่วมมือกับกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และคณะทำงานพัฒนารหস্যมาตรฐานยา จัดทำรหস্যแผนไทยขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีรหস্যแผนไทยที่ครอบคลุมการบำบัดรักษาโรคด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย

เป้าหมาย

หน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐมีรหস্যแผนไทย 24 หลัก เพื่อใช้เก็บข้อมูลการใช้ยาและเพื่อรองรับการเบิกจ่ายยาแผนไทยในระบบบริการสุขภาพ

หลักเกณฑ์การออกรหস্যแผนไทย

1. **รหস্যแผนไทย** หมายถึง รหস্যที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการยาสมุนไพรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พัฒนขึ้นจากกรอบแนวคิดโครงสร้างรหস্যแผนปัจจุบัน ซึ่งแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วนคือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต

2. **นิยาม ยาแผนไทย** (ที่ใช้ยื่นขอรหস্যแผนไทย 24 หลัก) ความหมายตามประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 ประกอบไปด้วย

2.1 “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” หมายความว่า

(1) ยาจากสมุนไพร และให้หมายความรวมถึงยาแผนไทย ยาพัฒนาจากสมุนไพร ยาแผนโบราณที่ใช้กับมนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกตามที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อการบำบัด รักษา และบรรเทาความเจ็บป่วยของมนุษย์ หรือการป้องกันโรค

(2) ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบสำคัญที่เป็นหรือแปรสภาพจากสมุนไพร ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้แก่มนุษย์เพื่อให้เกิดผลต่อสุขภาพหรือการทำงานของร่างกายให้ดีขึ้น เสริมสร้างโครงสร้างหรือการทำงานของร่างกาย หรือลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค

2.2 “ยาแผนไทย” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ประจุ หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่มุ่งหมายสำหรับใช้ตามศาสตร์องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยหรือยาที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดให้เป็นยาแผนไทย

2.3 “ยาพัฒนาจากสมุนไพร” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสมประจุ หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่ไม่ใช่ยาแผนไทยและยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือก

3. ประเภทของยาแผนไทยที่นำมากำหนดรหัส 24 หลัก

3.1 ยาสำเร็จรูป ได้แก่ ยารับประทานและยาใช้ภายนอก เช่น ยาลูกกลอน ยาแคปซูล ยาตำยาผง ยาขง ยาน้ำ(รับประทาน) ยาครีม เจล ขี้ผึ้ง ยาเข้าน้ำมัน ทิงเจอร์ ยาประคบ

3.2 ยาปรุงเฉพาะราย เป็นยาแผนไทยที่ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนจีนที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ ที่มีภารกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและสภาวะขาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา ด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ประจุสำหรับคนไข้ของตนในการมารับการรักษาครั้งนั้นๆ ซึ่งกรรมกรแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้ออกรหัสไว้เป็นรหัสมาตรฐานกลางไว้แล้ว สามารถใช้เป็นรหัสเดียวกันทั้งประเทศ โดยไม่ต้องขอรหัสใหม่

4. **การผลิตยาแผนไทย** ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

4.1 ยาสำเร็จรูป ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และผู้ผลิตภาครัฐให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับผู้ได้รับยกเว้นให้มีใบอนุญาต นำเข้า ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามมาตรา 18 (1) แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566 ด้วย

4.2 ยาประเภทยาเฉพาะราย ผู้ผลิต (ภาครัฐ) ต้องดำเนินการตามแนวปฏิบัติการประเภทยาเฉพาะรายตามเอกสารแนบท้าย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

5. ผู้ผลิตยาแผนไทย ประกอบไปด้วย

5.1 ผู้ผลิตภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและสภากาชาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

5.2 ผู้ผลิตภาคเอกชน หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่มีการผลิตยาแผนไทย โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จะใช้ฐานข้อมูลบริษัทผู้ผลิตยาเอกชน มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรม ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จากเลขทะเบียน 3 ประเภท คือ

- (1) เลขทะเบียน G คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์ผลิตในประเทศ
- (2) เลขทะเบียน H คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์แบ่งบรรจุ
- (3) เลขทะเบียน K คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์นำเข้า

6. กรณีการขอรหস্যแผนไทยที่เป็นสูตรตำรับที่คิดค้น พัฒนาขึ้นใหม่ (ผู้ผลิตภาครัฐ) มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 6.1 การตั้งตำรับยา ต้องเป็นไปตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย/องค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น หรือ
- 6.2 มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่ายาตำรับนั้นมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง
- 6.3 ต้องเป็นเภสัชตำรับของ หน่วยบริการ ตามข้อ 5.1

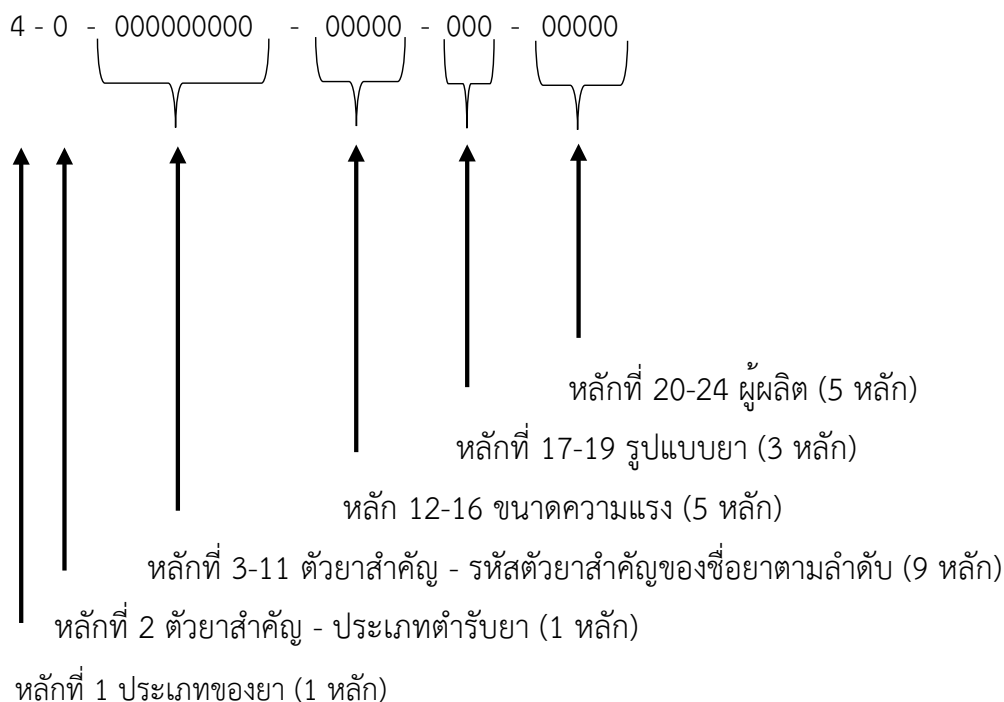
7. กรณียาสมุนไพรต่างประเทศ เช่น ยาสมุนไพรจีน ยุโรป ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นยารักษาโรค

8. แนวปฏิบัติในการกำหนดรหস্যแผนไทย 24 หลัก สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นผู้รับผิดชอบในการออกรหস্যแผนไทย

โครงสร้างรหัสยาแผนไทย

การจัดทำรหัสยาแผนไทยนี้ พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดโครงสร้างรหัสยาแผนปัจจุบันที่จัดทำโดย สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เดิม) ซึ่งแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน คือ ประเภทของยา ตัวยา ความแรงของยา รูปแบบยา และผู้ผลิต/ผู้นำเข้า และเพื่อให้การจัดทำรหัสยาแผนไทยเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงได้มีคำสั่งที่ 2189/2553 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2553 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสมาตรฐานยาเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมบริบทที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาจัดทำรหัสยาแผนไทยฯลฯ โดยเพิ่มองค์ประกอบของคณะกรรมการ เป็นผู้ทำงานจากคณะกรรมการ พิจารณารหัสยาแผนไทยที่ใช้สำหรับโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข และจากหน่วยงานอื่น คณะทำงานฯ ได้ประชุมหารือเรื่อง แนวทางการกำหนดชื่อตัวยาสำคัญ รูปแบบ และความแรงของยาแผนไทย และได้ร่วมกันจัดทำโครงสร้างรหัสยาแผนไทยแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน คือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต นอกจากนี้เพื่อให้รหัสยาแผนไทยสามารถดำเนินการพัฒนาในช่วงต่อไปได้ จึงได้เพิ่มเติมข้อมูลสำหรับบันทึกที่มาของตำรับยาและสรรพคุณตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยไว้เป็นข้อมูลของหน่วยงาน (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

โดยสรุปรหัสยาแผนไทยที่กำหนดใช้ในบัญชีแผนไทย มีโครงสร้าง ดังนี้

ความหมายและข้อกำหนดของรหัทยาแผนไทย

- หลักที่ 1 ประเภทของยา (1 หลัก)
 กำหนดให้ใช้เลข 4 หมายถึง ยาแผนไทย
- หลักที่ 2 – 11 ตัวยาสำคัญ (10 หลัก)
- หลักที่ 2 ประเภทตำรับยา (1 หลัก)
 1 ยาเดี่ยว
 2 ยาตำรับ
- หลักที่ 3 - 11 รหัสตัวยาสำคัญของยาแผนไทยตามลำดับที่รวบรวมในบัญชียาแผนไทย (9 หลัก)
- หลักที่ 12 – 16 ขนาดความแรง (5 หลัก)
- หลักที่ 12 กำหนดให้ใช้เลข 9 หมายถึง ขนาดความแรงของยาแผนไทย
- หลักที่ 13 ระบุกลุ่มยาแผนไทยตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด หรือ ความเข้มข้นของสารละลาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้
- 1 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของตัวยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัดตั้งแต่ 001 - 999 มิลลิกรัม/หน่วย เช่น ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาเม็ดฟู ยาลูกกลอน ยาผง ยาขง ยาเหน็บ ยาแผ่นแปะ ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ ยาต้ม
 - 2 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของตัวยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัดตั้งแต่ 001 - 999 กรัม/หน่วย เช่น ยาประคบ ยาขง ยาพอก ยาต้ม ยาดอง ยาแช่ ยาผง ยาแท่ง ยาเหน็บ ยาแผ่นแปะ ยาเม็ดฟู ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ ยาต้ม
 - 3 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% W/W) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น ครีม เจล ขี้ผึ้ง ยาครีมสำหรับป้ายปาก
 - 4 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% V/V) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น โลชั่น ทิงเจอร์ สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาน้ำแขวนตะกอน ยาน้ำ ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง) ยาพ่นจมูก ยาพ่นปาก ยาบ้วนปาก
 - 5 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% W/V) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น ยาน้ำแขวนตะกอน ยาน้ำ ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง) โลชั่น ทิงเจอร์ สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาพ่นจมูก ยาพ่นปาก ยาบ้วนปาก
 - 6 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย % V/W ตั้งแต่ร้อยละ 001 - 100 เช่น ขี้ผึ้ง ครีม เจล ยาครีมสำหรับป้ายปาก ยาเหน็บ

หมายเหตุ

รูปแบบยาในรูปแบบของยากลับ ไม่สามารถคำนวณขนาดความแรงของยาได้

- หลักที่ 14- 16** ระบุนขนาดความแรงของยาแผนไทยตามน้ำหนัก หรือความเข้มข้นของสารละลายที่บรรจุ ซึ่งโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขจะต้องบันทึก ข้อมูลตามความเป็นจริงของน้ำหนัก หรือความเข้มข้นของสารละลายนั้นๆ
- ในกรณีน้ำหนักหรือความเข้มข้นของยามีจุดทศนิยม ให้ปัดเศษตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเป็นจำนวนเต็ม และถ้าต่ำกว่า 0.5 ให้ตัดทิ้ง
 - ในกรณีที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลายน้อยกว่า 1% ให้ขึ้นต้นหลักที่ 14 ด้วยเลข 9 ซึ่งใช้แทนจุดทศนิยม แล้วตามด้วย ขนาดความแรงของยาในหลักที่ 15 - 16 ด้วยตัวเลข จำนวน 2 หลัก

หมายเหตุ

ยาแผนไทยที่ไม่สามารถระบุความแรงได้	ให้ใช้รหัส	99999
ยาแผนไทยที่ไม่ทราบความแรง	ให้ใช้รหัส	00000

หลักที่ 17 – 19 รูปแบบยาแผนไทย (3 หลัก)

ในการจัดทำรหัสยาแผนไทยครั้งนี้ได้กำหนดให้รูปแบบของยาแผนไทยมี 35 รูปแบบ ได้แก่ ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาเม็ดฟู ยาลูกกลอน ยาน้ำแขวนตะกอน ยาขง ครีม เจล โลชั่น ขี้ผึ้ง ทิงเจอร์ ยาแผ่นแปะ ยาพอก ยาประคบ ยาครีมสำหรับป้ายปาก สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาบ้วนปาก ยาพ่นปาก ยาพ่นจมูก ยาต้ม ยาเหน็บ ยาตำ ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง) ยาตอง ยาแช่ ยาผง ยาแท่ง ยาน้ำ ยากลับ ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ และอื่นๆ

สำหรับการให้รหัสรูปแบบของยาแผนไทย มีดังนี้

กรณีที่ 1 รูปแบบยาแผนไทยตรงกับรูปแบบยาแผนปัจจุบัน

รูปแบบของยาแผนไทยที่ตรงกับรูปแบบยาแผนปัจจุบัน ได้แก่ ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาเม็ดฟู ยาลูกกลอน ครีม เจล ยาน้ำแขวนตะกอน โลชั่น ขี้ผึ้ง ทิงเจอร์ ยาแผ่นแปะ ยาครีมสำหรับป้ายปาก สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาบ้วนปาก ยาพ่นปาก ยาพ่นจมูก ยาต้ม ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ ให้ใช้รหัสของรูปแบบยาแผนปัจจุบัน ดังนี้

201 ยาแคปซูล	420 ยาแผ่นแปะ
203 ยาเม็ด	502 ยาครีมสำหรับป้ายปาก
204 ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้	503 สารละลายสำหรับป้ายปาก
208 ยาเม็ดฟู	504 ยาบ้วนปาก
215 ยาลูกกลอน	508 ยาพ่นปาก
304 ยาน้ำแขวนตะกอน	702 ยาพ่นจมูก

401	ครีม	704	ยาตม
402	เจล	949	ยาอาบ
404	โลชั่น	950	ยาชะ
406	ขี้ผึ้ง	951	ยาอบ
419	ทิงเจอร์	952	ยาสูบ

กรณีที่ 2 รูปแบบยาแผนไทยไม่ตรงกับรูปแบบของยาแผนปัจจุบัน

2.1 รูปแบบของยาแผนไทยไม่ตรงกับรูปแบบของยาแผนปัจจุบัน แต่เป็นรูปแบบที่อยู่ในกลุ่มของยาแผนปัจจุบันได้ เช่น

ยาชง อยู่ในกลุ่มยาน้ำของยาแผนปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มยาหมายเลข 3

ยาพอก ยาประคบ อยู่ในกลุ่มยาภายนอกของยาแผนปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มยาหมายเลข 4

ยาเหน็บ อยู่ในกลุ่มยาใช้ภายในเฉพาะที่ของยาแผนปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มยาหมายเลข 8

การกำหนดรหัสรูปแบบยาแผนไทย มีดังนี้

หลักที่ 17 ระบุดัชนีเลขที่แสดงถึงกลุ่มของยาแผนปัจจุบัน

หลักที่ 18 ให้ใช้เลข 4 - 5 แสดงถึง ยาแผนไทย (เริ่มใช้เลข 4 ก่อน ถ้าใช้เลข 4 หมดแล้วสามารถใช้เลข 5 ต่อไปได้)

หลักที่ 19 ระบุนำดับที่ของรูปแบบยาในแต่ละกลุ่ม โดยเริ่มตั้งแต่เลข 1 แล้วเรียงตามลำดับของรูปแบบยาต่อไป

341 ยาชง

441 ยาพอก

841 ยาเหน็บ

442 ยาประคบ

2.2 รูปแบบของยาแผนไทยไม่ตรงกับรูปแบบของยาแผนปัจจุบันและไม่สามารถอยู่ในกลุ่มของยาแผนปัจจุบันได้ เช่น ยาตม ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง) ยาตอง ยาแช่ ยาผง ยาแท่ง ยาน้ำ ยากลิ้น การกำหนดรหัสรูปแบบยาแผนไทยใหม่ มีดังนี้

หลักที่ 17 กำหนดให้ใช้เลข 9

หลักที่ 18 ให้ใช้เลข 4-5 แสดงถึง ยาแผนไทย (เริ่มใช้เลข 4 ก่อน ถ้าใช้เลข 4 หมดแล้วสามารถใช้เลข 5 ต่อไปได้)

หลักที่ 19 ระบุนำดับที่ของรูปแบบยาในกลุ่มนี้ โดยเริ่มตั้งแต่เลข 1 แล้วเรียงตามลำดับของรูปแบบยาต่อไป

941 ยาตม

946 ยาแท่ง

942 ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง)

947 ยาน้ำ (รวมยาที่อยู่ในรูปแบบของกลีเซอริน)

943 ยาตอง

948 ยากลิ้น

944 ยาแช่

999 อื่นๆ

945 ยาผง

รหัสรูปแบบยาแผนไทย จำนวน 35 รูปแบบ มีดังนี้

201	ยาแคปซูล	508	ยาฟันปาก
203	ยาเม็ด	702	ยาฟันจุมุก
204	ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้	704	ยาตม
208	ยาเม็ดฟู	841	ยาเหน็บ
215	ยาลูกกลอน	941	ยาต้ม
304	ยาน้ำแขวนตะกอน	942	ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง)
341	ยาขง	943	ยาตอง
401	ครีม	944	ยาแช่
402	เจล	945	ยาผง
404	โลชั่น	946	ยาแท่ง
406	ขี้ผึ้ง	947	ยาน้ำ
419	ทิงเจอร์	948	ยากลิ้น
420	ยาแผ่นแปะ	949	ยาอาบ
441	ยาพอก	950	ยาชะ
442	ยาประคบ	951	ยาอบ
502	ยาครีมสำหรับป้ายปาก	952	ยาสูบ
503	สารละลายสำหรับป้ายปาก	999	อื่นๆ
504	ยาบ้วนปาก		

หลักที่ 20 – 24 ผู้ผลิต (5 หลัก)

ผู้ผลิตภาครัฐ

ใช้รหัสตามรหัสสถานพยาบาลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
กระทรวงสาธารณสุข ดูรายละเอียดรหัสสถานพยาบาล
ได้ที่ www.thcc.or.th

ผู้ผลิตภาคเอกชน

ใช้รหัสที่กำหนดขึ้น โดยใช้ฐานข้อมูลบริษัทผลิตยาเอกชน
มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรมที่ขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยา ดูรายละเอียดรหัส
ผู้ผลิตภาคเอกชนได้ที่ www.thcc.or.th
และ <http://DMSIC.moph.go.th>

การใช้รหস্যาแผนไทย

จากหลักเกณฑ์การกำหนดรหস্যาแผนไทยข้างต้น คณะทำงานพัฒนารหস্যาตรฐานยาได้ดำเนินการ กำหนดรหস্যาแผนไทย 24 หลัก ในเบื้องต้นให้แก่รายการยาที่อยู่ในบัญชียาแผนไทยที่ใช้สำหรับโรงพยาบาล และหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ.2553 ซึ่งมีการผลิตใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

อนึ่ง เพื่อให้การพัฒนาและการใช้รหস্যาแผนไทยเป็นไปอย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะการกำหนดและการใช้รหস্যาแผนไทย ดังนี้

1. รายการยาแผนไทยที่อยู่ในบัญชียาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2553 ได้รับการกำหนดรหস্যาแผนไทยทุกรายการ ยกเว้น “ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับในคัมภีร์ตำราการแพทย์แผนไทย” และ “ยาแผนไทยที่เป็นยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ” ที่ยังไม่มีการผลิตจะไม่ได้ กำหนดรหস্যาแผนไทยเอาไว้ หากโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขมีการผลิตยาแผนไทยเหล่านี้ สามารถแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อยาแผนไทย สรรพคุณ ส่วนประกอบของยา รูปแบบยา ขนาดความแรงของยา ในภายหลังเพื่อกำหนดรหস্যาแผนไทยต่อไปได้

2. รายการยาแผนไทยที่ได้รับการบรรจุเข้าในบัญชียาหลักแห่งชาติเพิ่มเติม จำนวน 52 รายการ ถึงแม้ว่าบางหน่วยงานจะยังไม่มีการผลิต แต่เพื่อให้การใช้รหস্যาแผนไทยเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ จึงได้มีการกำหนดรหস্যาแผนไทยดังกล่าวล่วงหน้าให้กับหน่วยงานผู้ผลิตของภาครัฐ โดยจะมีสัญลักษณ์ ** ที่ช่องหมายเหตุของตารางรหস্যาแผนไทย หากโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขได้ผลิตยาแผนไทยเหล่านี้ ขอให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายชื่อยา สรรพคุณ ส่วนประกอบของยา รูปแบบยา และขนาดความแรงของยาไปยังสถาบันการแพทย์แผนไทยเพื่อประสานคณะทำงานพัฒนารหস্যาตรฐานยาดำเนินการกำหนดรหস্যาให้สมบูรณ์ต่อไป

3. โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขสามารถอ้างอิงใช้รหস্যาแผนไทย 24 หลัก โดยมีผลิตภัณฑ์ ยาแผนไทยรายการต่างๆ ตามรายละเอียดที่แสดงไว้ในคู่มือรหস্যาแผนไทยนี้ (สามารถ Download คู่มือรายละเอียดรายการยาแผนไทยได้ที่ www.thcc.or.th <http://dmsic.moph.go.th> และ www.dtam.moph.go.th)

4. ผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยที่ได้กำหนดรหস্যาแผนไทย 24 หลักไว้แล้ว แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง รูปแบบยา และหรือขนาดความแรงของยา หรือในกรณีที่ยังไม่ได้กำหนดรูปแบบยา และหรือขนาดความแรงของยา ขอให้แจ้งข้อมูลไปยังสถาบันการแพทย์แผนไทย เพื่อประสานคณะทำงานพัฒนารหস্যาตรฐานยา ดำเนินการปรับปรุง/กำหนดรหัสรูปแบบยา และหรือรหัสความแรงของยาใหม่ดังกล่าว

5. สำหรับรายการผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยที่ยังไม่ได้มีการกำหนดรหস্যาแผนไทย 24 หลัก แต่มีการผลิตใช้โดยโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ ให้หน่วยงานผู้ผลิตรวบรวมรายการผลิตภัณฑ์ ดังกล่าว และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 5.1 กรณีที่มีชื่อยาตรงกับรายการยาที่อยู่ในบัญชียาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ.2553 แต่ยังไม่ได้แจ้งให้สถาบันการแพทย์แผนไทยทราบ จึงยังไม่มี

รหস্যาแผนไทย ขอให้รวบรวมและแจ้งรายการผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยดังกล่าว พร้อมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชื่อยาแผนไทย สรรพคุณ ส่วนประกอบของยา รูปแบบยา และขนาดความแรงของยา จัดส่งไปยังสถาบันการแพทย์แผนไทย เพื่อประสานคณะทำงานพัฒนารหস্যาแผนไทยดำเนินการกำหนดรหস্যาแผนไทยต่อไป

5.2 กรณีที่เป็นรายการยาใหม่ที่ยังไม่ได้รับการบรรจุอยู่ในบัญชียาแผนไทยสำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ.2553 จะยังไม่มีรหস্যากำหนดไว้ ขอให้รวบรวมและแจ้งรายการผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยดังกล่าว พร้อมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชื่อยาแผนไทย สรรพคุณ ส่วนประกอบของยา รูปแบบยา และขนาดความแรงของยา จัดส่งไปยังสถาบันการแพทย์แผนไทย เพื่อเสนอเข้าวาระการประชุมของคณะกรรมการ พิจารณาบัญชียาแผนไทยที่ใช้สำหรับโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข ในการพิจารณาการนำเข้า เป็นรายการยาที่อยู่ในบัญชียาแผนไทยฯ และประสานการกำหนดรหস্যาแผนไทยต่อไป

6. โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขที่ใช้ผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยซึ่งผลิตโดยโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขอื่น หรือจัดซื้อจากองค์การเภสัชกรรม บริษัทเอกชน มูลนิธิ ฯลฯ ให้ใช้รหস্যาแผนไทย 24 หลัก ที่กำหนดไว้สำหรับผลิตภัณฑ์ยาดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องเป็นรายการยาแผนไทยที่มีอยู่ในคู่มือรหস্যาแผนไทยนี้ และที่มีการกำหนดและประกาศประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม

7. หน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐอื่น ๆ ที่มีการผลิตยาแผนไทย เช่น หน่วยงานของมหาวิทยาลัย เป็นต้น สามารถติดต่อขอรหস্যสถานพยาบาลได้ที่ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โทร. 0 2590 1492

8. “ยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย” ได้กำหนดรหস্যาแผนไทยเอาไว้เฉพาะรหস্যตัวยาสำคัญสำหรับยาดำรับ 1 รายการ และยาดำรับ (ที่มีกัญชาปรุงผสม) 1 รายการ ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่สามารถระบุชื่อยา สรรพคุณ ส่วนประกอบของยา รูปแบบยา และขนาดความแรงของยา ที่หน่วยงานต่าง ๆ ปรุงให้กับผู้ป่วยแต่ละรายได้ทั้งหมด ดังนั้น โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขที่มีการปรุงยาให้กับผู้ป่วยเฉพาะรายสามารถใช้รหস্যาแผนไทยของยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย ได้ทั้งยาดำรับ และยาดำรับ (ที่มีกัญชาปรุงผสม) และเพื่อให้สามารถพัฒนารหস্যาแผนไทยของยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะรายต่อไปในอนาคตได้ จึงขอให้หน่วยงานแจ้งข้อมูลเพื่อกำหนดรหস্যาให้เหมาะสม ดังนี้

8.1 รายชื่อยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย

8.2 สรรพคุณยา ระบุ (สรรพคุณการรักษาโรค/อาการทางการแพทย์) ของผู้ป่วยเฉพาะรายในระบบเวชระเบียน

8.3 ขนาดความแรงของยา ระบุ (ขนาดความแรง) ของผู้ป่วยเฉพาะรายในระบบเวชระเบียน

8.4 รูปแบบยา ระบุ (รูปแบบยา) ของผู้ป่วยเฉพาะรายในระบบเวชระเบียน

8.5 ส่วนประกอบ ระบุ (ส่วนประกอบ) ของผู้ป่วยเฉพาะรายในระบบเวชระเบียน

8.6 รหস্যผู้ผลิต รหস্যทำงาน รหস্যแผนไทย 24 หลัก รหস্য TTMT และหมายเหตุ สามารถดูรายละเอียดได้ ดังตาราง

รหস্যาแผนไทย 24 หลัก ของยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย

ลำดับ	ประเภทของยา		ชื่อยา	รหস্যผู้ผลิต	รหস্যทำงาน	รหস্যแผนไทย 24 หลัก	รหস্য TMT	หมายเหตุ
	เดี่ยว	ตำรับ						
1			ยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย	ยาที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย	T00000-200101	42000000543000000999000000	9367449	ยาแผนไทยที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะรายต้องเป็นผู้มีใบประกอบวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย(ประเภทเวชกรรมไทย) หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
2			ยาดำรงที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย (ที่มีกัญชาปรุงผสม)	ผู้ได้รับอนุญาต/ผ่านการอบรมหลักสูตรกัญชาทางการแพทย์ในการปรุงยาสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย	T00000-200201	4200000015690000009990000000	9397486	ยาแผนไทยที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะรายที่มีกัญชา(สำหรับการรักษาโรค/อาการทางกายภาพ และการศึกษาวิจัย) และได้รับอนุญาตการผลิตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และต้องเป็นผู้มีใบประกอบวิชาชีพสาขาการแพทย์แผนไทย(ประเภทเวชกรรมไทย) หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ผ่านการอบรมหลักสูตรการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทยจากกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกหรือหน่วยงานที่ผ่านการรับรอง

ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ความหมาย
201	ยาแคปซูล (CAPSULE)	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็ง มีตัวยาสมุนไพรบรรจุอยู่ในเปลือกหุ้มที่เรียกว่า แคปซูล ซึ่งทำด้วยสารที่รับประทานและละลายได้ เช่น พวkJเจลาติน
203	ยาเม็ด (TABLET, ORAL)	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็ง ที่ประกอบด้วยตัวยาสมุนไพร และสารอื่นๆที่จำเป็น เช่น สารเพิ่มปริมาณ สารหล่อลื่น เป็นต้น นำมาอัดเป็นเม็ด อาจมีรูปร่างเป็น เม็ดแบน รูปไข่ เป็นต้น
204	ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ ที่ลำไส้ (ENTERIC-COATED TABLET)	เป็นรูปแบบยาเม็ดที่ถูกเคลือบด้วยสารพิเศษ ซึ่งสารเคลือบนี้จะไม่สลายในสภาพที่เป็นกรดของกระเพาะอาหาร แต่จะละลายเมื่อยาเคลื่อนที่ไปยังลำไส้เล็ก ซึ่งมีสภาพเป็นด่าง ทำให้ยาถูกปลดปล่อยและดูดซึมในลำไส้เล็กแทน
208	ยาเม็ดฟู่ (TABLET EFFERVESCENT)	เป็นรูปแบบยาที่ต้องละลายในน้ำ หรือของเหลวอื่นๆก่อนรับประทานอาหาร โดยเมื่อยาสัมผัสถึงของเหลวจะเกิดปฏิกิริยาทางเคมีที่ทำให้เกิดฟองก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้ยาแตกตัวและละลายอย่างรวดเร็ว
215	ยาลูกกลอน (PILL, ORAL)	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็ง ทำจากผงยาสมุนไพรชนิดเดียว หรือ หลายชนิด และผสมสารที่ทำให้ผงยาเกาะตัว เช่น น้ำ แป้ง น้ำผึ้ง เป็นต้น มีลักษณะเป็นเม็ดทรงกลม
304	ยาน้ำแขวนตะกอน (SUSPENSION)	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่มีตัวยาสมุนไพรกระจายตัวอยู่ในน้ำและมีสารช่วยการกระจายตัว (suspending agent) อยู่ในตำรับยา มีลักษณะขุ่น เมื่อตั้งทิ้งไว้จะตกตะกอน และเมื่อเขย่าจะมีการกระจายตัวเหมือนเดิม เช่น คาลาไมน์ พญาหอ เป็นต้น
341	ยาชง	เป็นรูปแบบยาที่นำสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลายชนิดมาบด เป็นผงบรรจุซองหรือเป็นการนำสมุนไพรแห้งมาชงน้ำร้อนดื่ม

ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ความหมาย
401	ครีม (CREAM)	เป็นรูปแบบยาชนิดกึ่งแข็ง ที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพรมาผสมกับน้ำและน้ำมัน โดยมีสารลดแรงตึงผิวเป็นตัวช่วยให้รวมเป็นเนื้อเดียวกัน ใช้สำหรับภายนอก เช่น ครีมพญายอ ครีมบัวบก
402	เจล (GEL)	เป็นรูปแบบยาชนิดกึ่งแข็ง ที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพรมาผสมกับสารก่อเจลที่พองตัวในของเหลวที่เป็นตัวทำละลาย มีลักษณะข้นเหนียวใส ซึมเข้าสู่ผิวหนังได้อย่างรวดเร็ว เช่น เจลบัวบก เจลพริก เจลข่า เป็นต้น
404	โลชั่น (LOTION)	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพรมาผสมกับน้ำและน้ำมัน โดยมีสารลดแรงตึงผิวเป็นตัวช่วยให้รวมเป็นเนื้อเดียวกัน เช่น โลชั่นขมิ้นชัน
406	ขี้ผึ้ง (OINTMENT)	เป็นรูปแบบยาชนิดกึ่งแข็งที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพรมาหลอมรวมกันในยาพื้นขี้ผึ้ง (ointment base) ใช้สำหรับทาภายนอก มีลักษณะเหนียวข้น เป็นมัน เช่น ยาหม่องพญายอ
419	ทิงเจอร์ (TINCTURE , EXTERNAL)	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลวที่มีตัวยาสมุนไพรละลายอยู่ในเอทิลแอลกอฮอล์ 40% - 60% เช่น ทิงเจอร์ทองพันชั่ง
420	ยาแผ่นแปะ (TRANSDERMAL PATCHES)	เป็นรูปแบบยาที่ใช้แปะผิวหนัง โดยออกแบบให้ยาซึมผ่านผิวหนัง เข้าสู่กระแสเลือดอย่างต่อเนื่อง โดยตัวยาจะบรรจุอยู่ในแผ่นแปะที่ทำจากวัสดุที่มีคุณสมบัติในการปลดปล่อยยา
441	ยาพอก (POULTICE)	เป็นรูปแบบยาที่นำสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลายชนิดมาบดหรือตำแล้วผสมสารที่ทำให้ยาเกาะตัว แล้วนำไปพอกตามที่ต้องการ เช่น ยาตำรับฝีสุวรรณเศียร
442	ยาประคบ	เป็นรูปแบบยาที่นำสมุนไพรสด หรือแห้งหลายชนิด มาห่อรวมกันและเวลาใช้ให้นำมานึ่งให้ร้อน แล้วนำไปประคบในบริเวณที่ต้องการ เช่น ลูกประคบสมุนไพร

ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ความหมาย
502	ยาครีมสำหรับป้ายปาก (PASTE , ORAL)	เป็นรูปแบบยาชนิดกึ่งแข็ง ที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพร มากระจายตัวในยาพื้นที่เหนียวข้น โดยมีความแข็งของ รูปแบบยามากกว่ายาขี้ผึ้ง ใช้สำหรับทาภายในช่องปาก เช่น ครีมพญาอภัยปาก
503	สารละลายสำหรับป้ายปาก (PAINT, ORAL)	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่ตัวยาสมุนไพรละลายอยู่ ในตัวทำละลาย ใช้สำหรับทาภายในปาก เช่น พญาอ กลีเชอริน
504	ยาบ้วนปาก (MOUTHWASH)	เป็นรูปแบบยาน้ำที่ได้จากการต้มเพื่อใช้เฉพาะที่ได้จากการใช้ สมุนไพรเดี่ยวหรือตำรับ ซึ่งใช้ได้ทั้งสมุนไพรสดและสมุนไพร แห้ง มาต้มเดือดหรือต้มเคี่ยว แล้วนำน้ำยาไปอมไว้ประมาณ 3-5 นาที แล้วบ้วนทิ้ง
508	ยาพ่นปาก (SPRAY, ORAL)	เป็นรูปแบบยาที่ออกแบบมาให้พ่นเข้าไปในช่องปากเพื่อ ให้ยาออกฤทธิ์เฉพาะที่บริเวณเยื่อช่องปาก ลำคอหรือ ถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดผ่านเยื่อช่องปาก โดยทั่วไป ยาพ่นปากจะอยู่ในรูปแบบของเหลวที่บรรจุในขวดสเปรย์ หรือขวดบีบ
702	ยาพ่นจมูก (SPRAY, NASAL)	เป็นรูปแบบยาที่ออกแบบมาให้พ่นเข้าไปในโพรงจมูก เพื่อให้ยาออกฤทธิ์เฉพาะที่บริเวณเยื่อบุจมูก หรือถูกดูดซึม เข้าสู่กระแสเลือดผ่านเยื่อบุจมูก โดยทั่วไป ยาพ่นจมูก จะอยู่ในรูปแบบของเหลวที่บรรจุในขวดสเปรย์ หรือ ขวดบีบ
704	ยาดม	เป็นรูปแบบยาผสมแล้วห่อผ้าบรรจุลงในก๊กลแล้วใช้ สูดดม ได้จากการนำสมุนไพรที่มีน้ำมันหอม และมีกลิ่นหอม มาผสมรวมกันเป็นสูตรตำรับแล้วห่อด้วยผ้าขาวบาง ผูกเชือก ให้แน่น ก่อนนำมาบรรจุลงในก๊กลสำหรับสูดดม
841	ยาเหน็บ (SUPPOSITORY)	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็ง ที่ได้จากการนำผงยาสมุนไพร และผสมสารที่ทำให้ผงยาเกาะตัวได้ ทำเป็นรูปแบบต่างๆ เช่น แท่งยาว รูปไข่ เป็นยาที่ใช้เฉพาะที่ ใช้สอดเข้าทาง ทวารหนัก หรือ ช่องคลอด

ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ความหมาย
941	ยาต้ม	เป็นรูปแบบยา ที่ได้จากการนำสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลาย ชนิดมาต้ม ใ้รับประทาน หรือใช้เป็นยาภายนอก
642	ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง)	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่ได้จากการนำสมุนไพรมาทอด ในน้ำมัน เป็นยาที่ใช้สำหรับทาภายนอก เช่น น้ำมันพล น้ำมันเจียว
943	ยาดอง	เป็นรูปแบบยาที่ได้จากการนำสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลาย ชนิดมาใส่ในภาชนะแล้วใส่น้ำหรือเหล้าให้ท่วมตัวยาลแล้ว ปิดฝาทิ้งไว้ไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อให้ตัวยาละลายออกมา
944	ยาแช่	เป็นรูปแบบยาที่ได้จากการนำสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลาย ชนิดมาใส่ในภาชนะแล้วใส่น้ำให้ท่วมตัวยาทิ้งไว้โดยใช้เวลาน้อยกว่าการดองเพื่อให้ตัวยาละลายออกมา
945	ยาผง (POWDER)	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็ง มีลักษณะเป็นผง อาจจะเป็นยาจากสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลายชนิด ใ้รับประทาน หรือใช้เป็นยาภายนอกโรยแผล
946	ยาแท่ง	เป็นรูปแบบยาชนิดแข็งที่ใช้เฉพาะที่ ทำจากผงยาสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลายชนิดและผสมสารที่ทำให้ผงยาเกาะตัวได้ แล้วปั้นเป็นแท่ง
947	ยาน้ำ	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่ตัวยาสมุนไพรละลายอยู่ในตัวทำละลายที่เป็นน้ำ เช่น ยาแก้ไอมะแว้ง ยาราดูบเซย
948	ยากลั่น	เป็นรูปแบบยาชนิดของเหลว ที่ได้จากการนำตัวยาสมุนไพรชนิดเดียวหรือหลายชนิดใส่เครื่องต้มให้เป็นไอแล้วใช้ความเย็นควบแน่นทำให้เป็นของเหลว
949	ยาอาบ	เป็นรูปแบบยาน้ำที่ได้จากการต้ม ส่วนมากจะใช้สมุนไพรสด เป็นยาที่ใช้น้ำในการรดตัว หรือลงในน้ำทั้งตัว ในขณะที่น้ำยาต้มยังอุ่นอยู่

ความหมายของรูปแบบยาแผนไทย (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ความหมาย
950	ยาชะ	เป็นรูปแบบยาดัมสำหรับใช้ภายนอก โดยนำสมุนไพรรวมค มาต้ม 3 เอา 1 แล้วนำเอาน้ำยาที่ต้มได้มาใช้เป็นยาสำหรับ ใช้ล้างแผลหรือทำความสะอาดแผลที่ไม่เรื้อรัง
951	ยาอบ	เป็นรูปแบบยาดัมเอาไอน้ำรมหรืออบ โดยนำสมุนไพรมี่น้ำมัน หอมระเหยอาจเป็นสมุนไพรรสดหรือสมุนไพรรแห้งก็ได้นำมา ต้มให้เดือด แล้วเอาไอน้ำรมเฉพาะที่ หรือสูดหายใจเอาไอน้ำ เข้าทางจมูก
952	ยาสูบ	เป็นรูปแบบยาประสมแล้วมวนเป็นบุหรี่สูบ ใช้ควันและ ไอรระเหยจากยาสมุนไพรรและวัสดุที่ใช้มวนบุหรี่ ผ่านการสูด หรือสูบควัน เป็นยาใช้เฉพาะที่
999	อื่นๆ	รูปแบบยาอื่นๆ

การคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทย

ขนาดความแรงของยาแผนไทย

ในการจัดทำรหัทยาแผนไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของตัวยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด อาจจะเป็น มิลลิกรัม/หน่วย หรือกรัม/หน่วย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของตัวยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด ตั้งแต่ 001 - 999 มิลลิกรัม/หน่วย เช่น ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาเม็ดฟู ยาแผ่นแปะ ยาลูกกลอน ยาผง ยาขง ยาเหน็บ ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ ยาดม

1.2 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของตัวยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด ตั้งแต่ 001 - 999 กรัม/หน่วย เช่น ยาประคบ ยาขง ยาพอก ยาต้ม ยาดอง ยาแช่ ยาผง ยาแท่ง ยาเหน็บ ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้ ยาเม็ดฟู ยาแผ่นแปะ ยาอาบ ยาชะ ยาอบ ยาสูบ ยาดม

หมายเหตุ

หน่วย อาจจะเป็น แคปซูล เม็ด ห่อ ซอง ถุง เป็นต้น

2. กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% w/w) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น ครีม เจล ขี้ผึ้ง ยาครีมสำหรับป้ายปาก

2.2 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% v/v) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น โลชั่นทิงเจอร์สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาน้ำ ยาน้ำแขวนตะกอน ยาเข้าน้ำมัน ยาพ่นจมูก ยาพ่นปาก ยาบ้วนปาก

2.3 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% w/v) ตั้งแต่ ร้อยละ 001 - 100 เช่น ยาน้ำแขวนตะกอน ยาน้ำ ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง) โลชั่น ทิงเจอร์ สารละลายสำหรับป้ายปาก ยาพ่นจมูก ยาพ่นปาก ยาบ้วนปาก

2.4 กลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลาย (% v/w) ตั้งแต่ร้อยละ 001 - 100 เช่น ขี้ผึ้ง ครีม เจล ยาครีมสำหรับป้ายปาก ยาเหน็บ

หมายเหตุ

1. รูปแบบยาในรูปแบบของยากลิ้น ไม่สามารถคำนวณขนาดความแรงของยาได้
2. รูปแบบยาบางรูปแบบสามารถคำนวณความแรงของยาได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับการผลิตของหน่วยผลิตนั้นๆ

การคำนวณขนาดความแรงของยา

ยาแผนไทยสามารถผลิตได้หลายรูปแบบต่างๆ กัน เพื่อให้ยามีคุณภาพและเหมาะสมกับการใช้ในส่วนขยายยาแผนไทยที่อยู่ในกลุ่มที่มีขนาดความแรงของยาตามน้ำหนักต่อหน่วยวัด เช่น ยาแคปซูล ยาประคบ ยาต้ม การคิดขนาดความแรงของยาจะคิดจากน้ำหนักของสมุนไพรนั้นๆ ต่อหน่วย สำหรับยาแผนไทยที่อยู่ในกลุ่มยาที่มีขนาดความแรงของยาตามความเข้มข้นของสารละลายมีหลายประเภท คือ % w/w, % v/v, % w/v, % v/w การคิดความแรงของยาแผนไทยในกลุ่มนี้จึงมีการคำนวณที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งความเข้มข้นของสารละลาย เป็นการบอกถึงอัตราส่วนของปริมาณตัวถูกละลายกับปริมาณตัวทำละลายในสารละลายหนึ่งๆ และในปัจจุบันหน่วยที่นิยมใช้สำหรับระบุความเข้มข้นของสารละลายมีหลายระบบด้วยกัน ได้แก่ ร้อยละ เศษส่วน โมล โมลาริตี โมลาลิตี ฯลฯ แต่ที่นิยมใช้ คือร้อยละ

ร้อยละ (Percents) เป็นการระบุปริมาณของตัวถูกละลายในสารละลายทั้งหมด 100 ส่วน แบ่งการคิดเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. **ร้อยละโดยมวล (w/w)** หมายถึงมวล (น้ำหนัก) ของสมุนไพรที่ใช้ทำยาต่อมวล (น้ำหนัก) ของตัวยา ทั้งหมด 100 หน่วย มักใช้กับตัวยาที่เป็นของแข็ง

$$\% \text{ w/w} = \frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$$

หรือ

$$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$$

2. **ร้อยละโดยปริมาตร (v/v)** หมายถึง ปริมาตรของตัวถูกละลายต่อปริมาตรทั้งหมดของสารละลาย 100 หน่วย มักใช้กับตัวถูกละลายและตัวทำละลายที่เป็นของเหลว

$$\% \text{ v/v} = \frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$$

3. ร้อยละโดยมวลต่อปริมาตร (w/v) หมายถึง มวล (น้ำหนัก) ของตัวถูกละลายในสารละลายทั้งหมด 100 หน่วย ปริมาตรหน่วยชนิดนี้มักใช้กับสารละลายที่ตัวถูกละลายเป็นของแข็งละลายในตัวทำละลายที่เป็นของเหลว

$$\% \text{ w/v} = \frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$$

หรือ

$$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$$

4. ร้อยละโดยปริมาตรต่อมวล (v/w) หมายถึง ปริมาตรของตัวถูกละลายในสารละลายทั้งหมด 100 หน่วย ปริมาตรหน่วยชนิดนี้มักใช้กับสารละลายที่ตัวถูกละลายเป็นของเหลวละลายในตัวทำละลายที่เป็นของแข็งหรือของกึ่งแข็ง

$$\% \text{ v/w} = \frac{\text{ปริมาณของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักของยาทั้งหมด}}$$

สรุปการคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทยในแต่ละรูปแบบ

รหัส รูปแบบยา	รูปแบบยา	ขนาดความแรง ของยา	การคำนวณขนาดความแรงของยา
201	ยาแคปซูล	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
203	ยาเม็ด	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
204	ยาเม็ดเคลือบออกฤทธิ์ที่ลำไส้	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
208	ยาเม็ดฟู่	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
215	ยาลูกกลอน	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
304	ยาน้ำแขวนตะกอน	% w/v % v/v	$\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$ $\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
341	ยาขง	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย
401	ครีม	% w/w % v/w	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$ $\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
402	เจล	% w/w % v/w	$\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$ $\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
404	โลชั่น	% v/v % w/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$ $\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$

สรุปการคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทยในแต่ละรูปแบบ (ต่อ)

รหัส รูปแบบยา	รูปแบบยา	ขนาดความแรง ของยา	การคำนวณขนาดความแรงของยา
404	โลชั่น	% w/v	หรือ $\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
406	ขี้ผึ้ง	% w/w	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/w	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
419	ทิงเจอร์	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% w/v	หรือ $\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
420	ยาแผ่นแปะ	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย
441	ยาพอก	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย
442	ยาประคบ	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย

สรุปการคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทยในแต่ละรูปแบบ (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ขนาดความแรงของยา	การคำนวณขนาดความแรงของยา
502	ยาครีมสำหรับป้ายปาก	% w/w	$\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
		% w/w	หรือ $\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/w	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
503	สารละลายสำหรับป้ายปาก	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
504	ยาบ้วนปาก	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
508	ยาพ่นปาก	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$ $\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$

สรุปการคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทยในแต่ละรูปแบบ (ต่อ)

รหัส รูปแบบยา	รูปแบบยา	ขนาดความแรง ของยา	การคำนวณขนาดความแรงของยา
702	ยาพ่นจมูก	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
704	ยาต้ม	w/หน่วย	น้ำหนักของสมุนไพรต่อหน่วย
841	ยาเหน็บ	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
		% v/w	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมของยาทั้งหมด}}$
942	ยาเข้าน้ำมัน (ยาหุง)	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
943	ยาตอง	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย
944	ยาแช่	w/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพรต่อหน่วย
945	ยาผง	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
946	ยาแท่ง	w/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพรต่อหน่วย
947	ยาน้ำ	% w/v	$\frac{\text{น้ำหนักสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$
		% v/v	$\frac{\text{ปริมาตรของสารสกัดสมุนไพร} \times 100}{\text{ปริมาตรรวมของยาทั้งหมด}}$

สรุปการคำนวณขนาดความแรงของยาแผนไทยในแต่ละรูปแบบ (ต่อ)

รหัสรูปแบบยา	รูปแบบยา	ขนาดความแรงของยา	การคำนวณขนาดความแรงของยา
948	ยากลั่น	ไม่สามารถคำนวณความแรงในรูปแบบยากลั่นได้	
949	ยาอาบ	ว/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพرت่อหน่วย
950	ยาชะ	ว/หน่วย	น้ำหนักสมุนไพرت่อหน่วย
951	ยาอบ	ว/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพرت่อหน่วย
952	ยาสูบ	ว/หน่วย	น้ำหนักของผงยาสมุนไพرت่อหน่วย

บัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (Traditional Thai Medicines Terminology : TTMT)

บัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (Traditional Thai Medicines Terminology : TTMT) ซึ่งเปรียบเสมือนรหัศกักับยาแผนไทย 24 หลัก ที่ช่วยตรวจสอบข้อมูลและความซ้ำซ้อนของรายการยาแผนไทย 24 หลัก โดยนำข้อมูลจากรหัทยาแผนไทย 24 หลัก มาดำเนินการจัดทำ TTMT เพิ่มเติม โดยรหัสนี้คือ TTMT Identifiers (TTMTID) และได้กำหนดให้รหัทยาแผนไทย 24 หลัก มี TTMTID ครบทุกรายการ ตั้งแต่รายการที่ 1 จนถึงปัจจุบัน มีรูปแบบในการเผยแพร่ตามรูปแบบเดิมของรหัทยาแผนไทย 24 หลัก เพียงแต่เพิ่มเติมคอลัมน์ TTMTID อีก 1 คอลัมน์

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการจัดทำบัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (Traditional Thai Medicines Terminology : TTMT) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกองทุนสวัสดิการด้านสุขภาพหลักของไทยเพื่อรองรับการเบิกจ่ายในอนาคต ซึ่งบัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (Traditional Thai Medicines Terminology : TTMT) เป็นส่วนที่แยกออกมาจากบัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานไทย (Thai Medicines Terminology : TMT) โดยมีความหมาย คือ Thai หมายถึง ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย Medicines หมายถึง รายการยา และ Terminology หมายถึง ศัพท์ทางการแพทย์ (ระบบศัพท์ที่มีการควบคุม) นั่นเอง

โครงสร้างของ TTMT Identifiers (TTMTID) มีองค์ประกอบของตัวเลขจำนวน 7 ตัว ดังนี้

- หลักที่ 1 กำหนดให้ใช้เลข 9 หมายถึง ยาแผนไทย
- หลักที่ 2-6 คือ Serial number ของยาแผนไทยแต่ละรายการ เรียงลำดับตามรายการยื่นขอ
- หลักที่ 7 คือ check digit เป็นตัวเลขสำหรับตรวจสอบเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของรหัส

การจัดทำบัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย (Traditional Thai Medicines Terminology : TTMT) เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และผู้ร่วมพัฒนาบัญชีข้อมูลยาและรหัทยามาตรฐานสำหรับยาแผนไทย สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.) โดยได้ประกาศเผยแพร่ TTMT ใน 2 ช่องทาง คือ เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และเว็บไซต์สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)

ข้อมูลรหস্যแผนไทย 24 หลัก

ข้อมูลรหস্যแผนไทย 24 หลัก สำหรับให้สถานบริการสาธารณสุขนำไปใช้งาน จะแสดงเป็นรูปแบบตารางโดยจัดเรียงตามรหัสผู้ผลิต เพื่อความสะดวกในการค้นหา ตามตัวอย่างในหน้าที่ 27 แต่เนื่องจากรหস্যแผนไทย 24 หลักของโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขมีเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถแสดงไว้ในคู่มือรหস্যแผนไทยเล่มนี้ได้ จึงได้จัดทำข้อมูลรหস্যแผนไทย 24 หลัก เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สามารถดูรายละเอียดและ Download ได้ที่ www.thcc.or.th <http://dmsic.moph.go.th> และ www.dtam.moph.go.th

ตัวอย่างรหস্যาแผนไทย 24 หลัก และ TTMTID

รหস্যาเดี่ยว

ลำดับ	รหัสตัวสำคัญ	ชื่อยา	ชื่อการค้า/ชื่อเดิม	สรรพคุณยาข้อบ่งชี้	ขนาดความแรง	รหัสขนาดความแรงยา	รูปแบบยา	รหัสรูปแบบยา	ผู้ผลิต	รหัสผู้ผลิต	เลขทะเบียนยา	รหัสสำนักงาน	รหัสแผนไทย 24 หลัก	รหัสที่มาของยา-สรรพคุณยาตามทฤษฎีแผนไทย	หมายเหตุ	ครั้งที่กำหนด	TTMTID
29	4-1-000000023	เกรวีลด์เบียง	เกรวีลด์เบียง	บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดอาการอักเสบของกล้ามเนื้อ แก้น้ำเหลืองคั่ง การบวมอักเสบ สมานแผลฟกช้ำ ผื่นคัน ผื่นแพ้ กลากเกลื้อน ฝี หนอง	400 มิลลิกรัม/แคปซูล	91400	ยาแคปซูล	201	โรงพยาบาลสมเด็จพรสุพรรณบุรี	11460		T11460-104401	410000000239140020111460	1-01-1-2-06, 01-1-2-07, 01-3-1-03, 01-2-2-12, 08-0-0-00, 01-2-2-11, 01-1-2-08, 01-1-2-09		ครั้งที่ 28 มีค.58	9098806
30	4-1-000000013	จึง	จึง	บรรเทาอาการข้ออักเสบ ป้องกันและบรรเทาอาการกล้ามเนื้อหัวใจตาย อาเจียน จากอาการเมาเรือ ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด แก้อาการปวดฟัน ภาวะหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดหัวใจ ความดันโลหิตสูง อัมพาต	450 มิลลิกรัม/แคปซูล	91450	ยาแคปซูล	201	โรงพยาบาลสมเด็จพรสุพรรณบุรี	11460		T11460-104501	410000000139145020111460	1-01-3-2-03, 01-3-2-04, 03-1-2-00, 01-2-1-01, 01-2-1-02		ครั้งที่ 28 มีค.58	9098810
1	4-1-000000061	พญาดอกขาว	พญาดอกขาว	ลดความอ้วน กระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ลดไขมันในเลือด ลดคอเลสเตอรอล ลดน้ำตาลในเลือด ลดความดันโลหิต	2 กรัม/ซอง	92002	ยาซอง	341	โรงพยาบาลป่าสัก	11144		T11144-104401	410000000619200234111144	1-02-5-0-00, 01-2-2-12, 01-3-2-01		ครั้งที่ 29 มีค.58	9098823
2	4-1-000000057	รางจืด	รางจืด	ถอนพิษ ลดการอักเสบ ลดความดันโลหิต ลดคอเลสเตอรอล ลดน้ำตาลในเลือด	2 กรัม/ซอง	92002	ยาซอง	341	โรงพยาบาลป่าสัก	11144		T11144-104301	410000000579200234111144	1-12-2-0-00, 01-4-1-03, 01-2-2-04, 01-2-2-12, 02-5-0-00, 02-5-5-00		ครั้งที่ 29 มีค.58	9098834

รหัสยาตำรับ

ลำดับ	รหัสยาสัญญา	ชื่อยา	ชื่อการค้า/ ชื่อเดิม	สรรพคุณยา-ข้อบ่งใช้	ขนาด ความแรง	วิธีขนาด ความแรงยา	รูปแบบยา	รหัสรูป แบบยา	ผู้ผลิต	เลข ทะเบียนยา	รหัสทำงาน	รหัสนิยามของยา- สรรพคุณยาตามเกณฑ์ แพทย์แผนไทย	หมายเหตุ	ยื่นคำทบทวน	TITMID
14	4-2-000000491	ลัทธิธราชา	ลูกกลอน สัทธราชา	ขับไล่ในเส้น ไทรพิษของงูเห่า แก้ไอคั่งน้ำใน หลอดลม สมานแผลระคายเคือง แก้คันผิวหนัง นวดศีรษะ	300 มิลลิกรัม/ เม็ด	91300	ยาเม็ดกลม	215	โรงพยาบาล หัวหมาก	11411	T11411-210902	1-01-3-2-05; 01-3-1-03; 01-1-2-06; 01-1-2-07		ครั้งที่ 112 ธ.ค. 65	9408346
15	4-2-000000399	ปราณพยุ หวิป	ยาปราบ ชมพูทวีป	บรรเทาอาการหวัดในระยะแรก และอาการเนื่องจากการแพ้อากาศ แก้ไข้เสมหะอักเสบ คอแห้งระคายเคือง อุจจาระผิดปกติ	500 มิลลิกรัม/ แคปซูล	91500	ยาแคปซูล	201	โรงพยาบาล บางกะปิ	11253	T11253-215901	1-01-2-2-10; 01-2-1-01; 01-2-0-02; 02-5-1-01		ครั้งที่ 112 ธ.ค. 65	9408351
16	4-2-000000448	ยาประคบ		ประคบเพื่อลดอาการปวด และช่วยคลายกล้ามเนื้อ เส้น และ ข้อ กระดูก หรือ เพิ่มการไหลเวียนของโลหิต แก้อาการเหน็บชาหรือชา สมานแผลระคายเคือง แก้คันผิวหนัง นวดศีรษะ	200 กรัม/ถุง	92200	ยาประคบ	442	โรงพยาบาล บางกะปิ	11253	T11253-210202	1-01-3-2-05; 01-3-1-03; 01-1-2-06; 01-1-2-07		ครั้งที่ 112 ธ.ค. 65	9408367
17	4-2-000000293	ธาตุอเนก	ยาธาตุอเนก	ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อาการอาหารไม่ย่อย แก้อาการคลื่นไส้ อาเจียน แก้ท้องผูก	40% w/v	95040	ยาน้ำ	947	โรงพยาบาล บางกะปิ	11253	T11253-216001	1-01-3-2-03; 01-3-2-04; 01-4-2-02; 03-1-1-00		ครั้งที่ 112 ธ.ค. 65	9408379

ภาคผนวก

ขั้นตอนการกำหนดรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก

- 1) ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนสามารถ Download เอกสารแบบฟอร์มการขอรหস্য ได้ที่
 - 1.1) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก www.dtam.moph.go.th
 - 1.2) ศูนย์มาตรฐานรหস্যและข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ กลุ่มพัฒนามาตรฐานรหস্যด้านสุขภาพ
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
www.thcc.or.th
- 2) ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนทำเรื่องขอรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก ดังนี้
 - 2.1) หนังสือจากหน่วยงาน/ผู้ผลิต การขอรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก
 - 2.2) แบบฟอร์มพร้อมรายละเอียดของรายการยา
 - 2.2.1) กรอกแบบฟอร์มการขอรหস্যยาแผนไทย
 - 2.2.2) เอกสารแนบรายละเอียด/รายการยา เช่น เอกสารแสดงส่วนประกอบ
ของรายการยา/น้ำหนัก
 - 2.2.3) กรณีภาคเอกชน ให้แนบสำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K)
กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มาด้วยทุกครั้ง
 - 2.3) การจัดส่ง ครบทั้ง 2 ทาง ดังนี้
 - 2.3.1) ส่งหนังสือตามระบบราชการ มาที่
เรียน ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและ
การแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี
11000 พร้อมวงเล็บมุมซองว่า (ขอรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก)
 - 2.3.2) ส่งข้อมูลในรูปแบบไฟล์ Excel ส่งมาที่
E-mail address : dq2559@gmail.com และ herbaldrug24@gmail.com
เพื่อความสะดวกในการจัดทำข้อมูลและติดตามการประสานข้อมูล
รหস্যยาแผนไทย
- 3) ระบบงานสารบรรณ (การลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสาร)
 - 3.1) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 - 3.2) สถาบันการแพทย์แผนไทย
 - 3.3) กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านบริการ
- 4) ตรวจสอบความถูกต้อง (รายการยา)
 - 4.1) ยาเดี่ยว/ยาดำรับ
 - 4.2) ชื่อยา/ชื่อการค้า

- 4.3) สรรพคุณยา-ข้อบ่งใช้
- 4.4) ขนาดความแรง/รูปแบบยา/ผู้ผลิต
- 4.5) เลขทะเบียนยา (กรณีเอกชน, องค์การเภสัชกรรม, มูลนิธิ ฯลฯ)
- 4.6) สูตรยา (พร้อมรายละเอียดยา สัดส่วนน้ำหนัทยา ทั้งหมด)
- 5) รหস্যแผนไทย 24 หลัก
 - 5.1) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 - 5.2) กำหนดรหস্যแผนไทย 24 หลัก
 - 5.3) ตรวจสอบความถูกต้องของรหস্য
- 6) รหস্যการทำงาน
 - 6.1) สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สปรส.สป.)
 - 6.2) กำหนดรหস্যทำงาน
 - 6.3) ตรวจสอบความถูกต้องของรหস্য
- 7) รหস্য TTMT
 - 7.1) สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.) เครือสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
 - 7.2) กำหนดรหস্য TTMT
 - 7.3) ตรวจสอบความถูกต้องของรหস্য
- 8) ตรวจสอบความถูกต้อง (รหস্য 3 ชุดรหস্য)
 - 8.1) กำหนดรหস্যแผนไทย 24 หลัก
 - 8.2) กำหนดรหস্যทำงาน
 - 8.3) กำหนดรหস্য TTMT
- 9) หนังสือส่งข้อมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (จัดเก็บเข้าฐานข้อมูล)
 - 9.1) ศูนย์เทคโนโลยีดิจิทัล กองวิชาการและแผนงาน กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 - 9.2) สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย
 - 9.3) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
 - 9.4) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- 10) การเผยแพร่ข้อมูลรหস্যแผนไทย 24 หลัก ผ่านทางเว็บไซต์ ดังนี้
 - 10.1) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (www.dtam.moph.go.th)
 - 10.2) สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (www.this.or.th)

- 10.3) ศูนย์มาตรฐานรหัสและข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ กลุ่มพัฒนามาตรฐานรหัสด้านสุขภาพ
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
(www.thcc.or.th)
- 10.4) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (www.nhso.go.th)
- 11) หนังสือแจ้งผู้ผลิตเรื่องการกำหนดรหস্যแผนไทย 24 หลัก
- 12) เสร็จสิ้นกระบวนการ

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ :

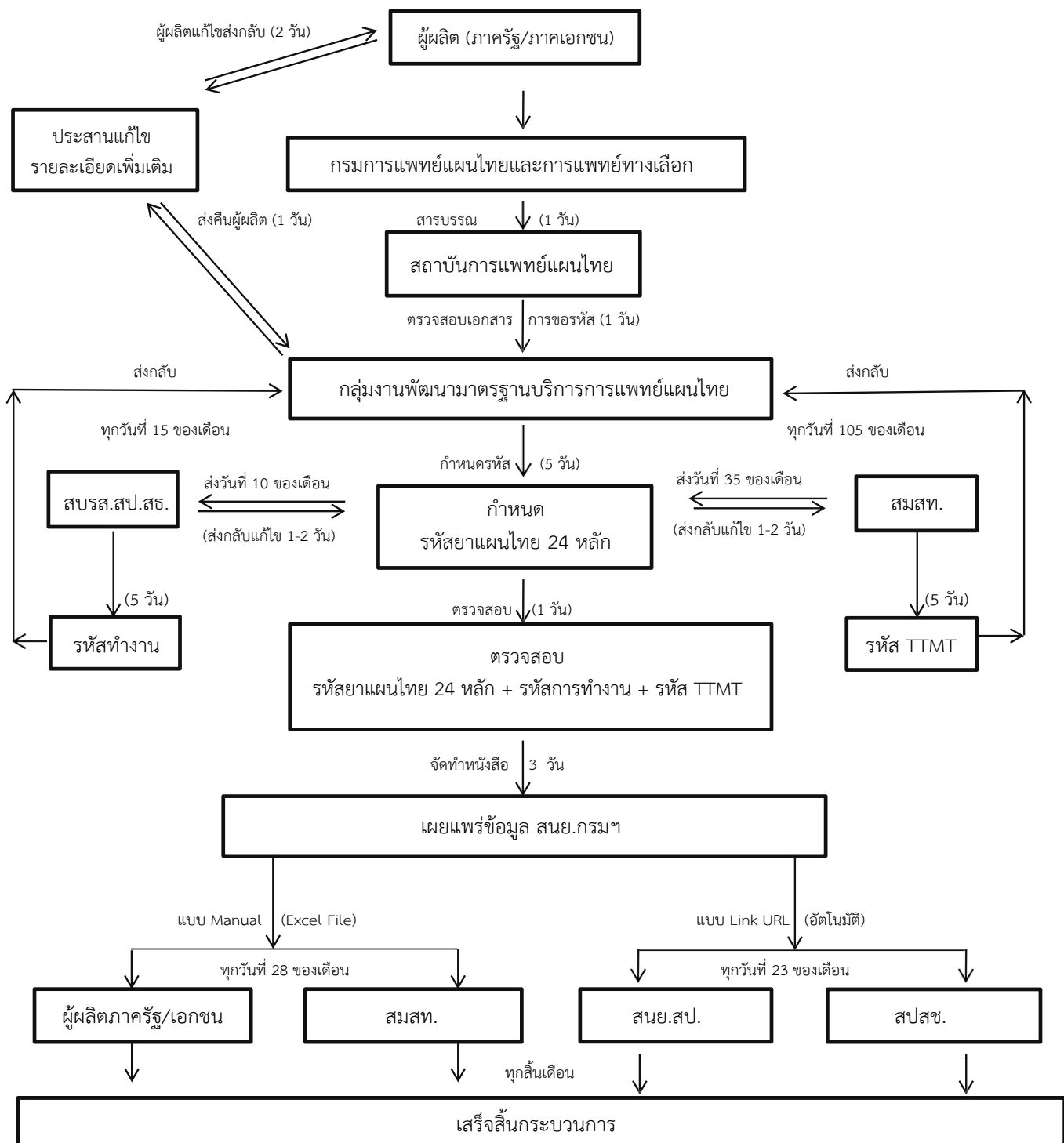
กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

โทร. 02 591 7007 ต่อ 3503

หรือ 02 149 5617

E-mail address : dq2559@gmail.com และ herbaldrug24@gmail.com

แผนผัง การกำหนดรหস্যาแผนไทย 24 หลัก

แบบฟอร์มการขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก สถาบันการแพทย์แผนไทย

ชื่อหน่วยงานผู้ผลิต.....

ที่อยู่..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ข้อมูลรับผิดชอบการประสานงาน..... โทรศัพท์..... มือถือ..... E-mail.....

ลำดับ	รหัสตัวยา		ชื่อยา	ชื่อการค้า	สรรพคุณยา	ขนาด ความแรงของ ยา	รูปแบบยา	ส่วนประกอบ	รหัส ผู้ผลิต	เลข ทะเบียน ยา	ขนาด บรรจุ	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง	หมายเหตุ
	เดี่ยว	ตำรับ											
1													
2													

ตัวอย่างการยื่นขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ลำดับ	รหัสตัวยา		ชื่อยา	ชื่อการค้า	สรรพคุณยา	ขนาด ความแรงของ ยา	รูปแบบยา	ส่วนประกอบ	รหัส ผู้ผลิต	เลข ทะเบียน ยา	ขนาด บรรจุ	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง	หมายเหตุ
	เดี่ยว	ตำรับ											
1	บ		มะขาม แขก	ยาระบาย มะขาม แขกชนิด แคปซูล	ระบายท้อง	มะขามแขก 500 มิลลิกรัม/ แคปซูล	ยาแคปซูล	มะขามแขก 100 กรัม	82770	G179/45	50 แคปซูล/ กระปุก	รับประทาน ครั้งละ 1-2 แคปซูล วัน 1 ครั้ง ก่อน นอน ข้อควรระวัง ไม่ควรใช้ระหว่างสตรีตั้งครรภ์ ไม่ควรรับประทานเมื่อมีอาการปวดท้องหรือ ท้องเสีย	
2		บ	น้ำมัน โพล	น้ำมันโพล	บรรเทา อาการปวด เมื่อย ฟก ช้ำ เคล็ด ขัดยอก	สารสกัดน้ำมัน โพล 25% v/v	ยาช้ำ น้ำมัน	น้ำมันแก้ว 2000 ซีซี เพลสสกัด 1000 ซีซี เมททอล 400 ซีซี พิมเสน 200 ซีซี การบูร 200 ซีซี ระกำ 200 ซีซี รวมตัวยา ทั้งหมด 4000 ซีซี	82770	G202/51	60 มิลลิลิตร/ ขวด	(ยาใช้ภายนอก) ทาบริเวณที่มีอาการปวดเมื่อย วันละ 2-3 ครั้ง หรือเมื่อมีอาการ ข้อระวัง ผู้ที่ ผิวหนังบอบบางและแพ้ง่าย อาจทำให้เกิดอาการ แพ้ปฏิกิริยา	

**** แนวปฏิบัติการผลิตยาปรุงเฉพาะราย ****

1. ผู้ปรุงยาเฉพาะราย ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือ
 - 1.2 ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประเภเวชกรรมไทย หรือ
 - 1.3 ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประเภเภสัชกรรมไทย
 - 1.4 ผู้ปรุงยาต้องมีสุขภาพและอนามัยที่ดี ไม่มีบาดแผลหรือมีอาการของโรคที่อาจแพร่เชื้อโรค
ไปกับตำรับยาที่ปรุงและแต่งกายสะอาด เหมาะสมกับประเภทงานที่ปฏิบัติ
2. สถานที่
 - 2.1 มีการแบ่งกันห้องหรือบริเวณปรุงยาโดยแยกเป็นสัดส่วน และมีพื้นที่เหมาะสม
 - 2.2 บริเวณที่ปรุงยาต้องสร้างด้วยวัสดุที่ง่ายต่อการทำความสะอาด
 - 2.3 จัดให้มีอ่างล้างมือพร้อมด้วยสบู่สำหรับล้างมือในบริเวณที่ปรุงยาตามความเหมาะสม
 - 2.4 บริเวณโดยรอบต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ และสามารถป้องกันมิให้แมลง สัตว์หรือ
สิ่งอื่นเข้าไปบริเวณที่ปรุงยา เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือปนเปื้อนกับวัตถุดิบหรือตำรับยา
ที่ปรุงแล้ว
 - 2.5 ต้องมีแสงสว่างและการถ่ายเทอากาศอย่างเพียงพอตามความจำเป็น
 - 2.6 มีระบบน้ำสำหรับกระบวนการปรุงที่เหมาะสม
 - 2.7 มีระบบการเก็บและกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม
 - 2.8 มีเครื่องมือชั่ง ตวง และเครื่องมือที่จำเป็นในการปรุงยา
 - 2.9 มีตู้เก็บยาหรือภาชนะอื่นๆ ที่จำเป็นในการเก็บยา
3. องค์ความรู้
 - 3.1 มีวัตถุดิบสมุนไพรที่ไม่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ
ทุกๆ 3 เดือน
 - 3.2 กระบวนการปรุงยาต้องเป็นไปตามองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทย หรือการแพทย์
แผนจีน
4. การปรุงยา/ปริมาณ
 - 4.1 ฉลากยาต้องระบุ ชื่อยา ขนาดรับประทาน วันผลิต วันหมดอายุ
 - 4.2 บรรจุภัณฑ์ ต้องป้องกันสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้

ข้อมูลสำหรับบันทึกที่มาของตำรับยาแผนไทยและ สรรพคุณตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย

ตามโครงสร้างรหস্যาแผนไทยที่แสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน คือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต และเพื่อให้สามารถพัฒนารหস্যาแผนไทยในช่วงต่อไปได้ จึงได้เพิ่มข้อมูลสำหรับบันทึกที่มาของตำรับยาและสรรพคุณของยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยของรายการยาแผนไทยในแต่ละรายการไว้เป็นข้อมูลของหน่วยงานได้ตามความเหมาะสม อีก 7 หลัก (หลักที่ 25-31) ดังนี้

ที่มาของตำรับยาแผนไทย

บัญชียาแผนไทยที่ใช้สำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ.2553 ได้รายการยาแผนไทยมาจาก 5 ประเภท ได้แก่ (1) ยาแผนไทยที่อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ (2) ยาแผนไทยที่เป็นยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข 27 ขนาน (ส่วนที่ไม่อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ) (3) ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับในคัมภีร์-ตำราการแพทย์แผนไทย ที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกรับรองและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ (4) ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับของโรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ (5) ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับของหน่วยงานภาคเอกชน และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ รวมทั้งยาแผนไทยที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย โดยผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย (ประเภทเวชกรรมไทย) หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดังนั้น เพื่อให้มีความชัดเจนของยาแผนไทยในประเภทต่างๆ ทั้งเพื่อการเบิกจ่ายของทางราชการและการพัฒนาด้านอื่นๆ โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขสามารถเพิ่มรหস্যาแผนไทยของตนเอง เป็นหลักที่ 25 เพื่อระบุที่มาของตำรับยาแผนไทยได้ตามความเหมาะสม ดังนี้

หลักที่ 25 แสดงที่มาของตำรับยาแผนไทย (1 หลัก)

1. ยาแผนไทยที่อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ
2. ยาแผนไทยที่เป็นยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข 27 ขนาน (เฉพาะส่วนที่ไม่อยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ)
3. ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับในคัมภีร์-ตำราการแพทย์แผนไทย ที่กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกรับรอง และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ

4. ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับของโรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ
5. ยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับของหน่วยงานภาคเอกชน และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาบัญชียาแผนไทยฯ
6. ยาแผนไทยที่ปรุงสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย โดยผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย (ประเภทเวชกรรมไทย) หรือสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

หมายเหตุ

- โรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ ถ้ามีการผลิตยาแผนไทยตามส่วนประกอบของยาสรรพคุณ รูปแบบ ความแรง และอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ หรือยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ หรือตามตำรับในคัมภีร์-ตำราการแพทย์แผนไทย ให้จัดยาแผนไทยเหล่านั้นเป็นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ หรือยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ หรือยาตำรับในคัมภีร์-ตำราการแพทย์แผนไทย แต่ถ้าไม่ได้ผลิตตามรายการที่กำหนดไว้ ให้จัดเป็นยาแผนไทยที่ผลิตตามตำรับของโรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ
- หน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งได้แก่ องค์กรเภสัชกรรม บริษัทยาเอกชน มูลนิธิ หรืออื่นๆ ถ้ามีการผลิตยาแผนไทยตามส่วนประกอบของยา รูปแบบความแรงและอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ

สรรพคุณยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย

ยาแผนไทยในบัญชียาแผนไทยที่ใช้สำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข พ.ศ. 2553 ได้มีการระบุสรรพคุณตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยทุกรายการ ยกเว้นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ และยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ จะมีทั้งสรรพคุณตามที่ระบุไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ หรือยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ และระบุสรรพคุณตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย ดังนั้น เพื่อให้ทราบที่มาของสรรพคุณตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยของรายการยาแผนไทยในแต่ละรายการ โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขสามารถเพิ่มรหัสยาแผนไทยของตนเอง เป็นหลักที่ 26-31 (6 หลัก) เพื่อแสดงรหัสสรรพคุณของยาตามทฤษฎีของการแพทย์แผนไทยได้ ดังนี้

- 01 ธาตุทั้ง 4 พิการ
- 02 ไข้
- 03 โรคลม
- 04 โรคโลหิต
- 05 โรคอุจจาระธาตุ
- 06 โรคทางปัสสาวะ
- 07 โรกระบบสืบพันธุ์
- 08 โรคกษัย
- 09 โรคอุทรโรค (ท้องมาน)
- 10 โรคเบญจอินทรี
- 11 โรคของเด็ก
- 12 แก้กษัย
- 13 โรคริดสีดวง
- 14 มุขโรค
- 15 การดูแลหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอด

หลักที่ 26-27 แสดงสรรพคุณตามธาตุ โรค และการดูแลหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอดตามคัมภีร์การแพทย์แผนไทย ซึ่งมี 15 กลุ่ม (2 หลัก) ได้แก่

หลักที่ 28-31 แสดงสรรพคุณย่อยตามธาตุ โรค และการดูแลหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอด (4 หลัก) ได้แก่

01 ธาตุทั้ง 4 พิการ

1 ธาตุดิน

- 1 พิกัดสมุฐานธาตุดิน
 - 01 หทัยวัตถุ (หัวใจ)
 - 02 อุทริยง (อาหารใหม่)
 - 03 กรีสง (อาหารเก่า)
- 2 ธาตุดิน 20 ประการ
 - 01 เกสา (ผม)
 - 02 โลมา (ขน)
 - 03 นขา (เล็บ)
 - 04 ทันตา (ฟัน)
 - 05 ตะใจ (ผิวหนัง)
 - 06 มังสง (เนื้อ)
 - 07 นหารู (เส้นเอ็น)
 - 08 อัญฐิ (กระดูก)
 - 09 อัญฐิมิณชัง (เยื่อในกระดูก)
 - 10 วักกัง (ม้าม)
 - 11 หทยง (หัวใจ)
 - 12 ยกนัง (ตับ)
 - 13 กิโลมกัง (พังผืด)
 - 14 ปับผาสัง (ปอด)
 - 15 ปิหกัง (ไต)
 - 16 อันตัง (ไส้ใหญ่)
 - 17 อันตคณัง (ไส้เล็ก)
 - 18 อุทริยง (อาหารใหม่)
 - 19 กรีสง (อาหารเก่า)
 - 20 มัตถเกมัตถลูงคัง (มันสมอง)

2 ธาตุน้ำ

- 1 พิกัดสมุฐานธาตุน้ำ
 - 01 ศอเสมหะ (น้ำช่วงคอขึ้นไป)
 - 02 อูระเสมหะ (น้ำจากคอถึงสะดือ)
 - 03 คูถเสมหะ (น้ำช่วงล่าง)

- 2 ธาตุน้ำ 12 ประการ
 - 01 ปิดตัง (น้ำดี)
 - 02 เสมหัง (เสมหะ)
 - 03 บุพโพ (น้ำหนอง)
 - 04 โลหิตตัง (น้ำเลือด)
 - 05 เสโท (น้ำเหลือง)
 - 06 เมโท (มันชั้น)
 - 07 วสา (มันเหลว)
 - 08 อัสนุ (น้ำตา)
 - 09 เขโฬ (น้ำลาย)
 - 10 สิงฆานิกา (น้ำมูก)
 - 11 ลลิกา (น้ำไขข้อ)
 - 12 มุตตัง (น้ำปัสสาวะ)

3 ธาตุลม

- 1 พิกัดสมุฏฐานธาตุลม
 - 01 หทัยวาตะ (การเต้นของหัวใจ)
 - 02 สัตถกวาตะ (ลมคมเหมือนอาวุธ)
 - 03 สุนาวาตะ (ลมกลางตัว)
- 2 ธาตุลม 6 ประการ
 - 01 อุทอังคมาวาตา (ลมพัดขึ้นเบื้องบน)
 - 02 อโธคมาวาตา (ลมพัดลงเบื้องล่าง)
 - 03 โภฏฐาสยาวาตา (ลมพัดในลำไส้)
 - 04 กุจฉิสยาวาตา (ลมพัดในท้องนอกลำไส้)
 - 05 อังคมังคานุสารีวาตา (ลมพัดทั่วกาย)
 - 06 อัสนาสะปัสสาสะวาตา (ลมหายใจเข้าลมหายใจออก)

4 ธาตุไฟ

- 1 พิกัดสมุฏฐานธาตุไฟ
 - 01 พัทธะปัตตะ (ดีในถุงน้ำดี)
 - 02 อพัทธะปัตตะ (ดีนอกถุงน้ำดี)
 - 03 กำเดา (องค์ความร้อน)

2 ธาตุไฟ 4 ประการ

- 01 สันตัมปคคี (ไฟอุ่นกาย)
- 02 ปริณามัคคี (ไฟย่อยอาหาร)
- 03 ปริทัยหัคคี (ไฟสำหรับให้ระส่ำระสาย)
- 04 ชีรณคคี (ไฟทำให้ชรา)

02 ไข้

- 1 ไข้ตามสมุฏฐาน
 - 1 ไข้เอกโทษ
 - 2 ไข้ทวันโทษ
 - 3 ไข้ตรีโทษ
- 2 ไข้พิษ 21 ประการ
- 3 ไข้กาฬ 10 จำพวก
- 4 ไข้ประดง 8 ประการ
- 5 ไข้ทั่วไป
 - 1 ไข้หวัด
 - 01 ไข้หวัดน้อย 02 ไข้หวัดใหญ่
 - 2 ไข้กำเดา
 - 01 ไข้กำเดาน้อย 02 ไข้กำเดาใหญ่
 - 3 ไข้ 3 ฤดู
 - 4 ไข้เพื่อดี
 - 5 ไข้เพื่อกำเดา
 - 6 ไข้เพื่อโลหิต

03 โรคลม

- 1 โรคลมทั่วไป
 - 1 โรคลมกองหยาบ
 - 2 โรคลมกองละเอียด
- 2 โรคลมมีพิษ 12 ประการ
- 3 โรคก้อนลม

04 โรคโลหิต

- 1 โรคโลหิตระดู
 - 1 โรคโลหิตทุจรีตโทษ
 - 2 โรคโลหิตปกติโทษ
- 2 โรคโลหิตพิการ
- 3 โรคต่อมโลหิตระดูพิการ

05 โรคอุจจาระธาตุ

- 1 โรคป่วง
- 2 โรคดิสาร
- 3 โรคอุจจาระธาตุพิการ
 - 1 โรคท้องเสีย
 - 2 โรคท้องผูก / พรอดัก
- 4 โรคอุจจาระคันธารธาตุ

06 โรคทางเดินปัสสาวะ

- 1 โรคทวารสา
- 2 โรคมูกิต
- 3 โรคมุตฆาต
- 4 โรคประเมหะ

07 โรคระบบสืบพันธุ์

- 1 โรคสันทฆาต
- 2 โรคองคสูตร
- 3 โรคซำร้ว
- 4 โรคอุปทม
- 5 โรคไส้ด้วนไส้ลาม

08 โรคกษัย

- 1 โรคกษัยเกิดจากกองธาตุ
- 2 โรคกษัยเกิดจากอุปปาติกะ
- 3 โรคกษัยอื่นๆ

09 โรคอุทรโรค (ท้องมาน)

- 1 โรคมานน้ำ
- 2 โรคมานลม
- 3 โรคมานหิน
- 4 โรคมานโลหิต
- 5 โรคมานเกิดแต่ตาน

10 โรคเบญจอินทรี

- 1 โรคจักขุ (ตา)
- 2 โรคโสตะ (หู)
- 3 โรคฆานะ (จมูก)
- 4 โรคชีวา (ลิ้น)
- 5 โรคกาย
 - 1 อันตะโรโค
 - 2 พหิตโรโค
 - 01 แผลฝีหนอง
 - 02 กลากเกลื้อน
 - 03 เรื้อน
 - 04 ภูมิฐาน
 - 05 อื่นๆ

11 โรคเด็ก

- 1 โรคหละ ละออง ขาง
- 2 ปักซี่
- 3 โรคตาน กิมิชาติ

12 แก้มพิษ

- 1 แมลงสัตว์กัดต่อย
- 2 ขับพิษ
- 3 ลมพิษ

13 โรคริตสีดวง

- 1 โรคริตสีดวงจมูก
- 2 โรคริตสีดวงลำไส้
- 3 โรคริตสีดวงทวารหนัก
- 4 โรคริตสีดวงอื่นๆ

14 มุขโรค

15 การดูแลหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด

- 1 ครรภ์รักษา
- 2 แก้น้ำนมพิการ แก้อาตุพิการ
- 3 ขับน้ำควาปลา
- 4 นวด/อบไอน้ำสมุนไพร/ประคบสมุนไพร/นึ่งถ่าน

ตัวอย่างการแสดงรหัสสรรพคุณยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย

ขมิ้นชัน สรรพคุณ (ยาภายใน) บรรเทาอาการแน่น จุกเสียด แก้กโถษยาสาพาตพิการ กุจฉิสยาสาพาตพิการ
อันตังพิการ (ยาภายนอก) แก้กตะโจพิการแสดงรหัสสรรพคุณยาตามทฤษฎีการแพทย์
แผนไทย ดังนี้

แก้กโถษยาสาพาตพิการ เป็นการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับธาตุพิการ (01) โดยธาตุที่พิการนี้ คือ
ธาตุลม (3) และธาตุลมที่พิการนี้เป็นหนึ่งในธาตุลม 6 ประเภท (2) ซึ่งได้แก่
ธาตุลม ที่เรียกว่า กโถษยาสาพาต (03) หรือลมพัดในลำไส้ ดังนั้น รหัสสรรพคุณ
ยาตามทฤษฎี การแพทย์แผนไทยของสรรพคุณแก้กโถษยาสาพาตพิการ
คือ 01 - 3 - 2 - 03

แก้กุจฉิสยาสาพาตพิการ เป็นการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับธาตุพิการ (01) โดยธาตุที่พิการนี้ คือ
ธาตุลม (3) และธาตุลมที่พิการนี้เป็นหนึ่งในธาตุลม 6 ประเภท (2) ซึ่งได้แก่
ธาตุลม ที่เรียกว่า กุจฉิสยาสาพาต (04) หรือลมพัดในท้องนอกลำไส้ ดังนั้น
รหัสสรรพคุณยาตามทฤษฎี การแพทย์แผนไทยของสรรพคุณแก้กุจฉิสยาสาพาตพิการ
คือ 01 - 3 - 2 - 04

แก้ันตังพิการ เป็นการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับธาตุพิการ (01) โดยธาตุที่พิการนี้ คือ ธาตุดิน (1)
และธาตุดินที่พิการนี้เป็นหนึ่งในธาตุดิน 20 ประเภท (2) ซึ่งเป็นการพิการที่เกี่ยวข้องกับ
อันตัง (16) หรือไส้ใหญ่ ดังนั้น รหัสสรรพคุณยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย
ของสรรพคุณแก้ันตังพิการ คือ 01 - 1 - 2 - 16

แก้ตะโจพิการ เป็นการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับธาตุพิการ (01) โดยธาตุที่พิการนี้ คือ ธาตุดิน (1)
และธาตุดินที่พิการนี้เป็นหนึ่งในธาตุดิน 20 ประเภท (2) ซึ่งเป็นการพิการที่เกี่ยวข้องกับ
ตะโจ (05) หรือผิวหนัง ดังนั้น รหัสสรรพคุณยาตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทยของ
สรรพคุณแก้ตะโจพิการ คือ 01 - 1 - 2 - 05

สำเนา

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ที่ 1411 / 2553

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนารหัสมาตรฐานยา

อนุสนธิกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข มุ่งเน้นการพัฒนาฐานข้อมูลระดับบุคคลที่มีโครงสร้างมาตรฐาน ลดความซ้ำซ้อน และลดภาระการทำงาน รวมถึงการพัฒนามาตรฐานข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และโดยที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการพัฒนา ระบบบริการสุขภาพ รวมทั้งศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านระบบบริการสุขภาพแก่องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาฐานข้อมูลด้านยาบรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามภารกิจ สอดรับกับแนวทางที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงเห็นสมควร แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนารหัสมาตรฐานยา โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข	(นายเสรี หงษ์หยก)	ที่ปรึกษา
2. นายกิตติ พิทักษ์นิตินันท์	สำนักบริหารการสาธารณสุข	ที่ปรึกษา
3. นายชาญวิทย์ ทรัพย์เทพ	ผู้อำนวยการสำนักบริหารการสาธารณสุข	ประธาน คณะทำงาน
4. นายวิพิน กาญจนการุณ	โรงพยาบาลบุรีรัมย์	ผู้ทำงาน
5. นายสมชัย วงศ์ทางประเสริฐ	โรงพยาบาลระยอง	ผู้ทำงาน
6. นายอำนวยการ พฤษภาคภูมิ	โรงพยาบาลสมุทรสาคร	ผู้ทำงาน
7. นายประทีป อึ้งวัฒนากุล	โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า	ผู้ทำงาน
8. นายมังกร อังสนันท์	โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา	ผู้ทำงาน
9. นายอนุพงษ์ พึ่งศักดิ์	โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา	ผู้ทำงาน
10. นายทอง บุญยศ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์	ผู้ทำงาน
11. นางมะลิวัลย์ ยืนยงสุวรรณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์	ผู้ทำงาน
12. นางสุศรี อึ้งบริบูรณ์ไพศาล	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	ผู้ทำงาน

13. นางสาวอัญชลี จิตรภักดิ์	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	ผู้ทำงาน
14. นางเนตรนภิส สุขนวนิช	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	ผู้ทำงาน
15. นายไทรเทพ พองทอง	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	ผู้ทำงาน
16. นางสาวพรพิมล จันทร์คุณภาส	สำนักบริหารการสาธารณสุข	ผู้ทำงาน
17. นางสาวไพฑิพย์ เหลืองเรืองรอง	สำนักบริหารการสาธารณสุข	ผู้ทำงานและ
เลขานุการ
18. นางสุณี ขวขลาสัย	สำนักบริหารการสาธารณสุข	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
19. นางจงจิตร วิทิตกุล	สำนักบริหารการสาธารณสุข	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานดังกล่าว มีหน้าที่ต่อไปนี้

1. ดำเนินการกำหนดรูปแบบและพัฒนามาตรฐานยา
2. พัฒนาชุดข้อมูลมาตรฐานด้านยาสำหรับรองรับการเชื่อมโยงใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลร่วมกัน
3. กำหนดแนวทางดำเนินการสนับสนุนการจัดทำ บำรุงรักษาให้มาตรฐานยา การเผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553

(ลงชื่อ) เสรี หงษ์หยก

(นายเสรี หงษ์หยก)

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข รักษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สำเนาถูกต้อง

(ลงชื่อ) ไพฑิพย์ เหลืองเรืองรอง

(นางสาวไพฑิพย์ เหลืองเรืองรอง)

เภสัชกรชำนาญการ

สำเนา

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ที่ 2189 / 2553

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสมาตรฐานยา เพิ่มเติม

อนุสนธิคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ 1411/2553 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสมาตรฐานยาขึ้น เพื่อดำเนินงานด้านการพัฒนามาตรฐานข้อมูลด้านยา ให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามแนวทางพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขที่มุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานข้อมูลระดับบุคคลที่มีโครงสร้างมาตรฐาน ลดความซ้ำซ้อน และลดภาระการทำงาน รวมถึงการพัฒนามาตรฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อยอมรับการเชื่อมโยงใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น

เพื่อให้การพัฒนามาตรฐานข้อมูลด้านยา มีความครอบคลุมบริบทที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสมาตรฐานยา เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. นายปรามิทธิ์ เสถียรรัตน์	สถาบันการแพทย์แผนไทย	ผู้ทำงาน
2. ภญ.ดร.อัญชลี จุฑะพุทธิ	สถาบันการแพทย์แผนไทย	ผู้ทำงาน
3. รศ.นพ.ทวี เลหาพันธ์	สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล	ผู้ทำงาน
4. ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์ทางเลือก	ผู้ทำงาน	
5. ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย	จิน เอเซียตะวันออกเฉียงเหนือ	ผู้ทำงาน
6. นางสาวสิริกานต์ ภูโปรง	สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล	ผู้ทำงาน
7. นายประศาสน์ สวัสดิ์อำไพรักษ์	ผู้แทนแพทย์แผนไทย	ผู้ทำงาน
8. นางศิริพร เปล่งพานิช	สำนักการแพทย์ทางเลือก	ผู้ทำงาน
9. นางสาวดลิดา ชั่งสิริพร	โรงพยาบาลอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	ผู้ทำงาน

10. นางเกษร อังศุสิงห์	สถาบันการแพทย์แผนไทย	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
11. นางสาวสุพิญญา เกิดโอ	สถาบันการแพทย์แผนไทย	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2553

(ลงชื่อ) เสรี หงษ์หยก

(นายเสรี หงษ์หยก)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สำเนาถูกต้อง

(ลงชื่อ) ไพทิพย์ เหลืองเรืองรอง

(นางสาวไพทิพย์ เหลืองเรืองรอง)

เภสัชกรชำนาญการ

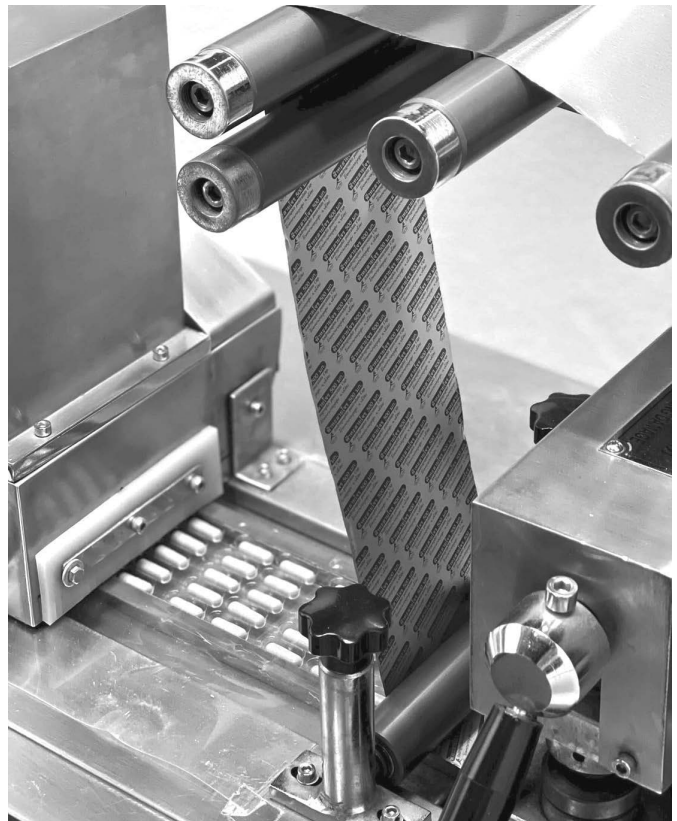
เอกสารอ้างอิง

1. คณะอาจารย์ฝ่ายเภสัชกรรมแผนไทย. การปรุงยาสมุนไพร ตามกรรมวิธีทางการแพทย์แผนไทย 28 วิธี.. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล; พ.ศ. 2546.
2. ศูนย์พัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย. บัญชีข้อมูลยาและรหัสยามาตรฐานไทย Thai Medicines Terminology TMT Version 1.0 [10 มิ.ย. 2014]; พ.ศ. 2557.
3. สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และคณะทำงานพัฒนามาตรฐานยา. รหัสยาแผนไทย สำหรับโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุข. กระทรวงสาธารณสุข; พ.ศ. 2554.
4. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. คู่มือการปรุงยาเฉพาะรายตำรับยากัญชาทางการแพทย์แผนไทย (ส่วนที่ไม่เป็นยาเสพติดให้โทษ) สำหรับหน่วยบริการสาธารณสุข. กระทรวงสาธารณสุข; พ.ศ. 2546.

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568